

КOA аймағының басты мәселелері

Кавказ және Орталық Азия (КOA) аймақтары дүниежүзілік қаржы дағдарыстан шығу жұмысын жалғастыруда және аймақтың экономикалық болашағы айтарлықтай жақсы болып тұр. 2012 және 2013 жылдарына жоспарланған орта есеппен 5½ пайызға икемді өсу Еуропаға тұрақты тікелей шығуды қамтып көрсетеді - аймақтағы мұнай және газ экспорттаушыларына пайда әкелетін жоғарғы мұнай бағалары және мұнай және газ импорттаушылары үшін қолдаулы тауарлық бағалар мен ақша аударымдар құйылымдары. Жағымды болашақ дүние жүзілік тауар сұранымының төмендеуі немесе тамақ бағаларының өсуі секілді кез келген төмендеу тәуекелдеріне дайын болу үшін резервтік қор саясатын күшейтуге мүмкіндік береді.

Жағымды болашақ

Аумақтағы мұнай және газ экспорттаушы елдер – Әзірбайжан, Қазақстан, Түрікменстан – 2011 жылы шамасымен 7 пайыздан 2012 және 2013 жылдары тұрақты аз-маз орта есеппен 5½ пайызға, көмірсутек өнімдерінің аз өсуін қосқанда өсуді жоспарлап отыр. Дегенімен, қоғамдық шығыс және бағытталған несие мұнай қатысты емес салаларда сенімді әрекетті қамтамасыз етуді жалғастырады. Мұнай экспорттаушы елдер үшін – Армения, Грузия, Қырғыз республикасы және Тәжікстан – өсу 2013 жылы 5.8 пайызға дейін өскенше 2012 жылы тұрақты 5 пайыз болып қалады. Ресейден жасалған тұрақты ақша аударымдар құйылымдары мен әлі де жағымды сауданың тауарлық шарттары, жоғарғы алтын өнімдерін сатудан табыс көретін Қырғыз республикасын қосқанда осы болашақты қолдап тұр.

КOA аймақтарындағы инфляция мұнай- және газ-импорттаушы елдерінде тамақ инфляциясының төмендеу себебінен 2012 орта есеппен азғантай бәсеңдетілген болып қалады деп жоспарланады. Дегенімен, жоғары тамақ бағалары, оларға қолдау көрсетіліп тұрса инфляцияны жергілікті тамақ бағалырының жоғары әсерленгіштігін дүние жүзілік бағаларға беріп жеке айтқанда мұнай мен газ импорттаушыларында жандыруы мүмкін. Мұнай- мен газ- импорттаушы елдер әсерді олардың маңызды қаржы кеңістігі бейімдей алатын уақытша субсидиялар немесе сол секілді шаралар арқылы кеміте алады. Мұнай мен газ импорттаушылар қаржы буферларын асықпай қайта құрып отыр, бірақ тауар биржаларындағы жағымсыз талықсыту жағдайында бұл төмендеу айтарлықтай саясат жауабын мүмкін етуге жеткілікті емес. Потенциалды қаржы шығындар қолдаушы әлсіз мемлекеттік банктерді қосқанда, сондай-ақ Қырғыз республикасы мен Тәжікстандағы қаржы сүретін торлайды.

Қарсы соққан желге дайын болу; Әлеуметтік қоғамдық желілер мен Үкіметті күшейту

КOA аймақтарындағы саясатты құрушылар әлі де жағымды болашақты өз пайдасын көздеп саясат буферларын құруды жалғастырып, сонымен қатар дағдарысқа деген дайындықты орталықтандыруын жаңарта алады. Мұнай мен газ импорттаушы елдерге бұл қаржы дефицитінің тұрақты, біртіндеп азаюын, бірақ сондай-ақ резервті қорларын қорғау үшін айырбас бағамының көбірек икемділігін білдіреді. Мұнай мен газ импорттаушы елдерге қоғамдық шығыстар сапасын жақсарту, ағымдағы шығыстардың бөлігін қысқарту және потенциалды сақталып тұрған төмен мұнай бағалар мүмкіндігіне қарсы қаржы саясатының мықтылығын қамтамасыз ету үшін салық негізін дамыту қажет. Өсуді көбірек құнарлы ету үшін, барлық елдер көбірек жауап алысып тұратын әлеуметтік желілер мен жақсартылған салықтар және тасымалдау жүйелерін, денсаулық,

білім алу және инфрақұрылымға қаржы салып дамытуы керек. Әлеуметтік желілер жоспарына жас жұмысшыларды қолдайтын белсенді еңбек рынок саясаттары кіру қажет.

Қатаң талықсытулар іске асырылған жағдайда барлық елдердің несиелі-ақша саясатын жұмсартатын кеңістігі бар. Бұған қоса, мұнай мен газ экспорттаушылардың негізгі қоғамдық шығыстарды қорғау үшін қаржы активтерін жаратып тастауға немесе қарыздарды көбейтуге маңызды мүмкіндігі бар. Дегенімен, қорларды басқару және жалпы айтқанда стратегиялық проекттерге не секторларға жасалатын шығыстар орта мерзімде көбірек маңызды өсудің негізі бола тұрып өте ашық болу және есепке алынуы қажет. Бұл түрлі үкімет деушілік ететін аймақ бойында орналасқан даму банктеріне/қорларына қатысады. Сонымен қатар, барлық бизнес пайдалары ойын алаң деңгейінен бастап жұмыс орындарын ұйымдастыру және жеке ақша қуо үшін қозғаушы болып қалатынын қамтамасыз ету.

КОА аймағы: Таңдалған экономикалық көрсеткіштер, 2000–13

(ЖІӨ пайызы, басқасы көрсетілмесе)

	Орташа						Жоспарлау	
	2000–06	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
КОА								
Нақты ЖІӨ (жылдық өсу)	10.0	12.3	6.8	3.7	6.7	6.7	5.7	5.5
Ағмыдағы төлем балансы	-0.9	1.5	8.8	0.4	5.0	8.7	6.3	4.6
Жалпы қазыналық баланс	1.1	3.1	6.1	0.8	3.7	6.3	3.5	2.9
Инфляция, жыл сайын (жылдық өсу)	9.5	11.4	16.5	6.2	7.0	9.1	5.8	7.2
КОА мұнай және газ экспорттаушылары								
Нақты ЖІӨ (жылдық өсу)	10.4	12.6	7.0	4.9	7.2	6.8	5.8	5.5
Ағмыдағы төлем балансы	-0.1	3.5	12.4	1.8	6.7	10.6	8.1	6.0
Жалпы қазыналық баланс	1.9	4.3	7.8	2.1	5.1	7.8	4.7	3.9
Инфляция, жыл сайын (жылдық өсу)	9.9	11.9	16.8	6.5	7.0	8.9	6.3	7.3
КОА мұнай және газ импорттаушылары								
Нақты ЖІӨ (жылдық өсу)	7.9	11.2	5.7	-3.5	4.0	6.2	5.0	5.8
Ағмыдағы төлем балансы	-5.7	-11.7	-15.5	-10.1	-9.2	-8.5	-9.7	-8.2
Жалпы қазыналық баланс	-2.6	-3.4	-3.6	-6.8	-5.3	-3.3	-3.8	-3.1
Инфляция, жыл сайын (жылдық өсу)	7.7	8.8	14.4	4.2	7.1	10.7	2.6	6.5

Дерекнамалар: Жергілікті өкімет; және ХВҚ штаттық есептері мен жоспарлауы.

КОА мұнай және газ экспорттаушылары: Әзірбайжан, Қазақстан, Түрікменстан және Өзбекістан.

КОА мұнай және газ импорттаушылары: Армения, Грузия, Қырғыз республикасы және Тәжікстан.